

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМАТИКИ ІНДО-ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Ключові слова: Індо-Тихоокеанський регіон, Глобальний Південь, Quad, БРІКС.

Keywords: Indo-Pacific region, Global South, Quad, BRICS.

Індо-Тихоокеанський регіон з кожним роком стає все більш важливим для світової економіки і політики. На разі в цьому регіоні живе 5,9 млрд людей, що робить його найбільшим за населенням регіоном у світі. А за економічними показниками 60 % світового ВВП і дві третини світового росту економіки припадають саме на Індо-Тихоокеанський регіон [11, с. 3]. Як у грудні 2021 р. в Джакарті зазначив колишній держсекретар США Ентоні Блінкен: «Сполучені Штати визнають, що значна частина майбутнього нашої планети буде написана в Індо-Тихоокеанському регіоні. Наша незмінна відданість цьому регіону і наша співпраця з нашими союзниками і партнерами допоможе нам досягти вільного і відкритого, взаємопов'язаного, процвітаючого, стійкого і безпечного регіону для усіх» [11, с. 2]. Тому такий зсув на Схід є закономірним процесом міжнародних відносин.

Метою цього дослідження є визначити фактори, які обумовлюють актуальність проблематики Індо-Тихоокеанського регіону в сучасних міжнародних відносинах.

Як було зазначено вище, у регіоні стрімко розвивається економіка й величезне населення, що сприяє впливу держав Індо-Тихоокеанського регіону на світову політику. Саме тому все частіше в дослідженнях цього регіону згадується його вплив у контексті зростання Глобального Півдня. Повноцінного визначення поняття Глобального Півдня як такого та його географічних меж немає. Але зазвичай під цим терміном об'єднують відносно донедавна відсталі країни Латинської Америки, Африки, Азії та Океанії, які вважають, що їх інтереси недостатньо представлені і що система міжнародних відносин потребує реформ [5, с. 1]. Хоча наразі не існує структури, яка б включала всі країни Глобального Півдня, організація БРІКС претендує на статус платформи для стратегічної кооперації держав Глобального Півдня в питаннях безпеки й економіки [6, с. 2]. З Індо-Тихоокеанського регіону до неї входять Індія, КНР та Індонезія. Хоча БРІКС і проголошує, що їх співпраця «не є ні антизахідною, ні спрямованою на повалення наявного світового порядку, а ймовірніше, на конструктивне реформування його несправедливих аспектів, щоб дати більше можливостей світу, який розвивається» [9, с. 1], очевидно, що Росія та Китайська Народна Республіка використовують БРІКС як платформу для просування своїх інтересів і зменшення впливу Західних держав на держави Глобального Півдня.

Найбільш політично й економічно активною державою Індо-Тихоокеанського регіону є Китайська Народна Республіка. Це пов'язано з тим, що Пекін тільки порівняно нещодавно став впливовим гравцем на світовій арені, тому хоче забезпечити гегемонію у своєму регіоні, витіснивши вплив США з Індо-Тихоокеан-

ського регіону. Для цього використовується ініціатива «Один пояс, один шлях», яка була запущена ще у 2013 р. Цей проєкт охоплює майже всю Євразію і ставить за мету об'єднати материковий Китай з країнами Європи по землі і по морю. Важливою особливістю цього проєкту є всеохопний підхід до членства. Інакше кажучи, він відкритий для всіх країн та міжнародних і регіональних організацій, які мають намір стати частиною цього мегапроєкту [2, с. 54], що полегшує розповсюдження китайського впливу. Через Індійський океан проходить 95 % торгівлі Китаю з Близьким Сходом, Африкою та Європою, тому Китай керує або володіє 91 активним портовим проєктом в усьому світі. А вже існує 117 портів у 43 країнах, переважно на Глобальному Півдні [1, с. 1]. Таких результатів Пекін зміг досягти завдяки наданню дешевих кредитів без зобов'язань, окрім їх виплати, на відміну від країн Заходу і Світового банку, які вимагають демократичних реформ. А оскільки більшість країн Індо-Тихоокеанського регіону мають проблеми з корупцією, китайські кредити є більш привабливими. Також ці проєкти часто супроводжуються нестабільними умовами фінансування, відсутністю прозорості та явним нехтуванням екологічними та соціальними нормами [1, с. 1].

Отже, країни потрапляють у залежність від китайських грошей і повинні віддавати свої порти в оренду китайським державним компаніям. Найбільш відомим прикладом є Шрі-Ланка з міжнародним портом Хамбантота. Шрі-Ланка накопичила понад 8 млрд доларів боргу перед китайськими державними підприємствами, з яких 1,1 млрд доларів було використано на будівництво порту Хамбантота. У 2017 р., коли уряд Шрі-Ланки намагався погасити свої борги, він погодився передати порт в оренду Китаю на 99 років в обмін на зменшення боргу [1, с. 1]. Також подібні порти будуються на узбережжі Індійського океану Індокитаю та Африканських держав.

Не менш важливим фактором актуалізації Індо-Тихоокеанського регіону є Тайванська й Малаккська протока. Тайванська протока є надзвичайно важливою для світової торгівлі, оскільки через неї проходить товарів на суму \$2,45 трлн – понад п'ята частина світової морської торгівлі [8, с. 1]. Тому Пекін всіляко намагається перетворити Тайванську протоку у свою внутрішню. А Малаккська протока важлива для КНР через бажання забезпечити свою енергетичну безпеку. Приблизно 80 % близькосхідного імпорту енергоносіїв до Китаю проходить через Малаккську протоку, де безпеку в основному забезпечують військово-морські сили США та Індії [2, с. 53]. Відчуваючи загрозу своїй безпеці, Китай через ініціативу «Один пояс, один шлях» активно інвестує в інфраструктуру країн ASEAN, що забезпечує зближення країн Малаккської протоки навколо Китаю [7, с. 10].

Сполучені Штати Америки, реагуючи на дії Китайської Народної Республіки, також почали проводити більш активні дії у регіоні, де вони традиційно були гегемоном. Ще у 2022 р. торгівля між США та Індо-Тихоокеанським регіоном дійшла 2 трлн доларів, а інвестиції держав з Індо-Тихоокеанського регіону в економіку США склали 956 млрд доларів [11, с. 3]. Ці цифри показують, що Штати будуть продовжувати свою присутність у цьому регіоні. Основним документом, який визначає політику Вашингтону в Індо-Тихоокеанському регіоні, є «Indo-Pacific Strategy», який був розроблений у лютому 2022 р. Основними

пріоритетами США є забезпечення безпеки й економічний розвиток Індो-Тихоокеанського регіону. Забезпечувати безпеку Штати будуть через кооперацію з країнами цього регіону. Об'єднання Quad, у яку ще входять Австралія, Індія та Японія, є одним із найбільш пріоритетних для США. Хоча метою цієї організації проголошується співпраця у сферах охорони здоров'я, новітніх технологій, безпеки і клімату, але все частіше її починають використовувати як майданчик для координації дій проти поширення впливу КНР, проводячи спільні навчання. Особливу увагу США приділяють співпраці з Індією, визнаючи її як регіонального лідера. Оскільки Індія, хоч і входить до БРІКС, та позиціонує себе в якості одного з лідерів Глобального Півдня, але не налаштована так агресивно до гегемонії США, як Китай, і готова співпрацювати з Америкою у сфері безпеки. Отже, Штати використовують співпрацю з Нью-Делі як стратегічний важіль впливу на КНР, щоби захистити свої морські інтереси, яким загрожує китайська присутність в Індійському й Тихому океані [3, с. 91].

AUKUS, у який входять Австралія, Сполучене Королівство та Сполучені Штати, є не менш важливим союзом для Вашингтону, оскільки співпраця в його межах допомагає поширювати свій вплив на острови в Тихому океані та на півдні Індійського. Також у документі неодноразово наголошується про важливість підтримки незалежності Тайваню як одного з найважливіших економічних партнерів США.

Особливу увагу Вашингтон приділяє економічній співпраці, беручи участь або проводячи економічні форуми. USAID надали 4 млрд доларів допомоги, а прямі інвестиції збільшилися двічі за десятиліття [11, с. 7]. США взяли участь або започаткували: Indo-Pacific Economic Framework, Asia-Pacific Economic Cooperation, Indo-Pacific Business Forum, за підсумками яких Штати поглиблюють свої економічні відносини і допомагатимуть працювати над питаннями сталого розвитку, цифрової економіки та економічної інтеграції. Не менш важливою є підтримка малих острів-держав у Тихому океані. Штати погодилися будувати інтернет-кабелі, щоб з'єднати між собою острови у Тихому океані. Також Вашингтон буде допомагати островам у Тихому океані у боротьбі зі змінами клімату та підняттям рівня океану [11, с. 10].

Отже, можна сказати, що актуальність Індо-Тихоокеанського регіону у сучасних міжнародних відносинах обумовлюється двома основними факторами: економічне зростання держав цього регіону та боротьбою за вплив у ньому між КНР та США. Цей регіон генерує занадто коштів, щоб залишатися непоміченим. Майже 60 % населення, величезний товарообіг і збільшення ринків збуту зумовлюють збільшення інтересу до Індо-Тихоокеанського регіону у світовій політиці.

Джерела та література

1. Runde D. F., Hardman Au., Bonin C. Responding to China's Growing Influence in Ports of the Global South. *Center for Strategic & International Studies*. 30.10.2024. 1 p. URL: <https://www.csis.org/analysis/responding-chinas-growing-influence-ports-global-south>
2. Demir E. Fragmented or Integrated Asia: Competing Regional Visions of the US and China. *Rising power quarterly*. 2018. Vol. 3, iss. 2. 224 p. URL: <https://rpquarterly.kureselcalismalar.com/wp-content/uploads/2018/10/Rising-Powers-Quarterly-Volume-3-Issue-2.pdf>

3. Jagannath P. Panda. India's Call on China in the Quad: A Strategic Arch between Liberal and Alternative Structures. *Rising power quarterly*. 2018. Vol. 3, iss. 2. 224 p. URL: <https://rpquarterly.kureselcalismalar.com/wp-content/uploads/2018/10/Rising-Powers-Quarterly-Volume-3-Issue-2.pdf>
4. Myers L. China's Economic Security Challenge: Difficulties Overcoming the Malacca Dilemma. *Georgetown Journal of International Affairs*. 22.03.2023. 1 p. URL: <https://gia.georgetown.edu/2023/03/22/chinas-economic-security-challenge-difficulties-overcoming-the-malacca-dilemma/>
5. Brooke-Holland L. What is the Global South? *House of commons library*. 11.07.2024. 1 p. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/what-is-the-global-south/>
6. Jütten M. Outcome of the 16th BRICS Summit in Kazan, Russia. *European Parliamentary Research Service*. 2024. 2 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2024/766243/EPRS_ATA\(2024\)766243_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2024/766243/EPRS_ATA(2024)766243_EN.pdf)
7. Shankar Bharti M., Kumari S. China's Belt and Road Initiative in Southeast Asia and its implications for ASEAN-China strategic partnership. *Asian Review of Political Economy*. 2024. 21 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/386345022_China's_Belt_and_Road_Initiative_in_Southeast_Asia_and_its_implications_for_ASEAN-China_strategic_partnership
8. Crossroads of Commerce: How the Taiwan Strait Propels the Global Economy / M. P. Funaiolo, B. Hart, D. Peng, B. Lin, J. Verschuur. *Center for Strategic & International Studies*. 10.10.2024. 1 p. URL: <https://features.csis.org/chinapower/china-taiwan-strait-trade/>
9. Xuejing M. Why is BRICS so popular among Global South countries? *ChinaDaily*. 11.06.2024. 1 p. URL: https://www.idcpc.org.cn/english2023/opinion/202411/t20241108_165925.html
10. Reddy R. K. China in the Indian Ocean Region. Ports and Bases. *Organisation for Research on China and Asia*. 06.07.2022. 1 p. URL: <https://orcasia.org/article/296/china-in-the-indian-ocean-region>
11. Матеріал *Державного департаменту США офісу прес-секретаря*. 09.02.2024. 12 p. URL: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2024/02/Indo-Pacific-Strategy-Second-Anniversary-Fact-Sheet.pdf>

Савельєва Анна

Донецький національний університет ім. Василя Стуса

КОНФЛІКТ КИТАЮ І ТАЙВАНЮ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (2022–2025): ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЗИЦІЙ ТА КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ

Ключові слова: конфлікт, НАТО, США, геополітика, санкції.

Keywords: conflict, NATO, USA, geopolitics, sanctions.

Конфлікт між Китаєм і Тайванем є однією з найгостріших геополітичних проблем сучасності. Тайвань, який фактично є незалежною державою, Китай офіційно вважає своєю провінцією. Загроза силового сценарію об'єднання Тайваню з КНР існувала десятиліттями, проте події, що розгорнулися після початку російсько-української війни у 2022 р., вплинули на динаміку цього конфлікту. У цій роботі буде розглянуто, як змінювалися позиції Китаю і Тайваню під впливом війни в Україні, які уроки сторони винесли з цього конфлікту та які трансформації спостерігалися у 2022–2025 рр.

Давайте розглянемо передумови конфлікту між Китаєм і Тайванем. Історія конфлікту між Китаєм і Тайванем сягає 1949 р., коли після громадянської війни